

De Vbo/Mavo-bovenbouw

De Commissie Vbo/Mavo

De huidige ingrijpende ontwikkelingen die zich voordoen binnen het (i)Vbo/Mavo-gebied worden hieronder kort samen gevat.

We gaan achtereenvolgens in op de instelling van een vakontwikkelgroep Mens-en-Maatschappijvakken, de bedreiging van het vak in (i)Vbo/Mavo, de urenproblematiek op brede scholengemeenschappen en we bieden een mogelijk alternatief voor de urenverdeling vooruitlopend op de voorgestelde leerwegen.

In KLEIO 8 van oktober 1995 heeft de Commissie Vbo/Mavo reeds gewag gemaakt van enige ontwikkelingen die zich in de bovenbouw van het (i)Vbo/Mavo afspelen en gaan afspelen.

Nadat de commissie Van Veen en het adviesbureau Smets en Hover het afgelopen jaar hun licht hebben laten schijnen over de problematiek van de bovenbouw, is op dit moment de SLO, in opdracht van het Ministerie van OCenW, bezig met de herziening van de examenprogramma's voor Vbo en Mavo. Het betreft zowel de programma's voor de algemeen vormende vakken als voor de beroepsgerichte vakken.

Ook voor het vak geschiedenis en staatsinrichting heeft dit de nodige konsekventies. Er is namelijk op dit moment één vakontwikkelgroep, bestaande uit aardrijkskunde, geschiedenis, maatschappijleer en Mens en Maatschappij, aan het werk om aparte examenprogramma's met eindtermen te ontwikkelen voor deze vakken.

De herziening hoeft geen ingrijpende inhoudelijke wijziging met zich mee te brengen. De aanpassing van de programma's aan de kerndoelen heeft immers onlangs plaatsgevonden. De herziening is vooral gericht op de verdeling van de eindtermen over het zogenaamde basisdeel, kerndeel en verrijkingsdeel, een ordening van de leerstof die de oude indeling in A-, B-, C- en D-niveau moeten vervangen. De integratie van algemene vaardigheden en een goede gerichtheid op de instroomeisen van het vervolgonderwijs spelen bij die herziening eveneens een rol. Eind augustus moeten deze vernieuwde programma's aan de staatssecretaris aangeboden worden. Het is de bedoeling dat deze examenprogramma's vervolgens in augustus 1998 ingevoerd worden. In het jaar 2000 kunnen dan de eerste leerlingen hun examen volgens de nieuwe programma's afronden.

Dat er het nodige gaat veranderen, mag bekend verondersteld worden. Dat er drie leerwegen ontstaan, de theoretische, de gemengde en de beroepsgerichte, is ook bekend.

Het VGN-bestuur heeft, in samenwerking met de onze commissie en enkele andere vakinhoudelijke verenigingen, alle mogelijke moeite gedaan om voor het vak geschiedenis en staatsinrichting te redden wat er te redden valt. Het vak wordt namelijk door deze nieuwe opzet ernstig bedreigd, zoals uit het onderstaande overzicht moge blijken.

Op de meeste Vbo- (en sommige Mavo-) scholen wordt de basisvorming voor geschiedenis en staatsinrichting aan het eind van het tweede leerjaar afgerond, ook al staan er globaal drie jaar voor de basisvorming als geheel. Het gevolg is dat het vak in het Vbo daarna vrijwel niet meer voorkomt. Bovendien wordt op een toenemend aantal Mavo-scholen het vak in het derde leerjaar een keuzevak terwijl het voorheen verplicht was. Uit gegevens ontleend aan info-reeks basisvorming van het Proces Management Basisvorming (nr. 13, febr. 1995, 39) blijkt dat op ruim een van de tien scholen het vak in leerjaar 3 zelfs niet eens meer op de lesentabel staat.

Gevolg van deze ontwikkeling is dat een steeds kleinere groep leerlingen de keuze voor geschiedenis en staatsinrichting als examenvak kan maken, terwijl nú nog één op de drie leerlingen in het Mavo het vak heeft gekozen.

Afgaande op de huidige plannen voor de bovenbouw Vbo/Mavo moet geconstateerd worden dat het vak niet voorkomt in het gemeenschappelijk deel en ook niet in het sectordeel. Gevolg is dat in het keuzedeel geschiedenis en staatsinrichting mag concurreren met 15 anderen. Bovendien geldt voor de doorstroming van de theoretische leer-

kleio

Theoretische leerweg			Gemengde leerweg			Beroepsgerichte leerweg					
						Doorstroom			Afstudeer		
Gemeenschappelijk deel											
ne 3 en 3			ne 3 en 3			ne 3 en 3			ne 3 en 3		
Sektordeel											
Techniek	Zorg + Welzijn	Economie	Techniek	Zorg + Welzijn	Economie	Techniek	Zorg + Welzijn	Economie	Techniek	Zorg Welzijn	Economie
wi 4 na/sk 4	gs/ak 2* wi 4* bi 3	wi 4 ec 3	wi 4 na/sk 4	gs/ak 2* wi 4* bi 3	wi 4 ec 3	wi 4 na/sk 4	gs/ak 2* wi 4* bi 3	wi 4 du 3* ec 3*	wi 3 na/sk 3	wi 3* gs/ak 3* bi 3	wi 3 ec 3
Vrije deel											
Techniek	Zorg + Welzijn	Economie	Techniek	Zorg + Welzijn	Economie	Techniek	Zorg + Welzijn	Economie	Techniek	Zorg + Welzijn	Economie
fa 3* du 3* lo 3 ml 1 gs 2* ak 2* ec 3* bi 3* hv } te } 1	na/sk 2 fa 3* du 3* lo 3 ml 1 gs 2* ak 2* ec 3* hv } te } 1 hx/tx 4* wi 1!	na/sk 2 fa 3 du 3 lo 3 ml 1 gs 2 ak 2 bi 3 hv } te } 1	fa 3* du 3* lo 3 ml 1 gs 2* ak 2* bi 3* ec 3*	na/sk 2 fa 3* du 3* lo 3 ml 1 wi 1! gs 2* ak 2* ec 3*	na/sk 2 fa 3* du 3* lo 3 ml 1 gs 2* ak 2* bi 3*	lo 3 ml 1 inf 1 techinf 1	na/sk 2 lo 3 ml 1 inf 1 wi 1!	na/sk 2 lo 3 ml 1 inf 1	lo 3 ml 1 tec.inf 1	lo 3 ml 1 wi 1! na/sk 1	lo 3 ml 1 na/sk 1
			Beroepsger. vak 9	Beroepsger. vak 9	Beroepsger. vak 9	Beroepsger. vak 12	Beroepsger. vak 12	Beroepsger. vak 12	Beroepsger. vak 15	Beroepsger. vak 15	Beroepsger. vak 15
32/33	31/32	33	32/33	32/33	32/33/34	32	31/32	32	32	32/33	32

N.B. * = keuzevak

! = als het vak niet in sektordeel voorkomt of anderszins gekozen wordt

Deze urenverdeling wordt op een brede scholengemeenschap in het midden van het land vanaf augustus 1996 ingevoerd. Lessentabel voor de derde klassen.

weg naar het Havo een voorgestelde verplichting van vier vakken, waar geschiedenis en staatsinrichting (onbegrijpelijkwijds) niet bijhoort.

Tenslotte

Indien verwezen wordt naar het vak MenM als surrogaat in slechts één van de vier sectoren, moet opgemerkt worden dat de (voorgestelde) vier lesuren als examenvak géén vier uren geschiedenis betekenen, omdat we hier te maken hebben met een mengvak bestaande uit aardrijkskunde, geschiedenis en maatschappijleer. Ook in deze constructie verliest het vak uren.

Wij zijn dan ook niet blij met de huidige plannen van het ministerie. Daarover heeft het VGN-bestuur in januari een brandbrief naar de staatssecretaris gestuurd. Hierin wordt gepleit voor de verankering van het vak geschiedenis en staatsinrichting in het gemeenschappelijk deel van de nieuw op te zetten bovenbouw (i)Vbo en Mavo, spreekt de VGN zich uit tegen vakkenintegratie in de vorm van M&M en voor een betere afstemming van de bestaande vakken onderling, en verzoekt zij bij doorstroming van de theoretische leerweg naar het Havo niet vier vakken vooraf te verplichten.

Op donderdag 25 januari heeft de Kamercommissie vergaderd en zich uitgesproken tegen vakkenclustering zoals de staatssecre-

taris dat voor ogen stond. Alle partijen in de Kamer vinden dat de vakken 'los' gegeven moeten worden, omdat jongeren anders te weinig zouden opsteken.

De staatssecretaris laat nu 'uitzoeken' of het nuttig is geschiedenis en maatschappijleer te clusteren ofwel geschiedenis en aardrijkskunde, maar niet alle drie ... Het ziet er dus naar uit dat de staatssecretaris op de een of andere manier wil doorgaan met clustering.

Dat blijkt ook uit haar schriftelijke reactie op de VGN-brief. Daaruit is op te maken dat 'wij' het allemaal niet snappen, dat er geen sprake is van urenvermindering en dat ze een 'notitie (wil) uitbrengen waarin wordt

aangegeven welke voor- en nadelen het combineren van vakken heeft naast of in plaats van het aanbieden van afzonderlijke vakken". Geen enkel vakinhoudelijk argument wordt genoemd, geen enkele toezegging wordt gedaan. De passage "of in plaats van" doet nog steeds het ergste vermoeden. We zullen de notitie dus moeten afwachten en zo gauw die verschijnt kritisch moeten bekijken.

Werk aan de winkel

Blijft de vraag over wat we nu op korte termijn concreet kunnen doen. Bij de Commissie Vbo/Mavo zijn reeds diverse telefoontjes binnengekomen van mensen die meer informatie willen, over de afsluiting van de basisvorming gecombineerd met problemen rondom het kiezen van een methode op brede scholengemeenschappen of over vermindering van het aantal geschiedenisuren op hun school.

• Het kiezen van een methode

Binnen brede scholengemeenschappen met dakpanconstructies wordt op het (i)Vbo als gevolg van de basisvorming het vak geschiedenis en staatsinrichting in de regel na twee jaar afgesloten (de beroepsgerichte vakken krijgen dan de overhand). De afsluiting na twee jaar geldt grotendeels ook voor het Mavo, omdat het vak daar in het derde leerjaar een keuzevak is geworden / gaat worden. Op Havo en Vwo kan de basisvorming afgesloten worden in leerjaar twee óf drie (mogelijk is bijvoorbeeld een toets af te nemen in het tweede leerjaar en toch met een driejarige basisvormingsmethode in het derde leerjaar verder te gaan).

De methodenkeuze is voor iedere school vrij, maar de eerste vraag die gesteld moet worden is of men in een brede scholengemeenschap één methode wil of niet. Met een dakpanconstructie ligt dat voor de hand, maar het is niet noodzakelijk en ook niet alle methoden zijn er geschikt voor. Bij de besprekingen van methodes in het maartnummer van KLEIO las u daar meer over. Overigens moet wel opgemerkt worden dat de keuze voor één methode in combinatie met het probleem van het tijdstip van afsluiting van de basisvorming wel mogelijk is, maar ook enige inventiviteit vereist.

• Het urenprobleem

Zolang de herziening van de bovenbouw Vbo/Mavo nog geen ingang heeft gevonden, kan er het een en ander worden geschoven met uren binnen bepaalde grenzen ten gunste van geschiedenis en staatsinrichting. Uit-

gaande van de adviestabel, de voorgestelde leerwegen en een brede scholengemeenschap, is het volgende, voor het vak geschiedenis niet ongunstige, voorstel mogelijk.

Voordelen van deze keuze, ingaande het derde leerjaar, zijn:

1. De school bereidt zich voor op de herziening van de bovenbouw door drie leerwegen te introduceren.
2. In de sector zorg en welzijn wordt in alle drie de leerwegen de keuze geboden tussen aardrijkskunde óf geschiedenis óf wiskunde (winst hierbij is: geen onduidelijk mengvak M en M en zelfs in de beroepsgerichte leerweg is een keuze voor geschiedenis mogelijk! Leerlingen die absoluut geen wiskunde aankunnen, wordt hiermee een vluchtweg geboden).
3. In de theoretische leerweg moeten bij techniek en zorg en welzijn één, hooguit twee vakken in het derde leerjaar afvallen; in de sector economie zijn alle vakken zelfs verplicht.
4. Leerlingen die in de sector zorg en welzijn geen geschiedenis kiezen, kunnen dat alsnog in het vrije deel doen.

Er moet wel bij gezegd worden dat bij de gemengde leerweg, als gevolg van negen beroepsgerichte uren, méér vakken zullen sneuvelen bij de keuze.

We hopen met dit bericht tegemoet te komen aan de behoefte van veel leden om meer concrete suggesties. Zijn er andere ideeën die de positie van het vak geschiedenis kunnen verbeteren in het (i)Vbo/Mavo, dan zijn die natuurlijk altijd van harte welkom bij de secretaris van de Commissie Vbo/Mavo, Edward Schenk, Fokke Simonszstraat 20, 1017 TG Amsterdam. Tel. 020-6234213.

kleio

nummer 3/96
pagina's 32 en 33

